

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет культури і мистецтв
Кафедра образотворчого мистецтва

СИЛАБУС
нормативного освітнього компонента
ОСНОВИ ІКОНОПISУ
підготовки бакалавра
спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»
освітньо-професійної програми
«Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»

Луцьк – 2022

Силабус нормативного освітнього компонента «ОСНОВИ ІКОНОПИСУ» підготовки бакалавра галузі знань 02 Культура і мистецтво, спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», за освітньою програмою «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація».

Розробник: Берlach О. П., кандидат архітектури, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми

Панфілова О. Г.

Силабус освітнього компонента **затверджено на засіданні кафедри**
образотворчого мистецтва

Протокол № 2 від 13.09. 2022 р.

Завідувач кафедри: () Каленюк О. М.

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	02 – Культура і мистецтво 023 - Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація бакалавр	Нормативна
Кількість годин /кредитів 150 год /5		Рік навчання 4
		Семестр 7
		Лекції 10
ІНДЗ немає		Лабораторні 68
		Самостійна робота 62
		Консультації 10
Мова навчання українська	Форма контролю: екзамен 7 семестр	

II. Інформація про викладача

Прізвище, ім'я та по батькові **Берlach Олександр Павлович**
 Науковий ступінь **к. арх.**
 Вчене звання **доцент**
 Посада **доцент**
 Контактна інформація: тел. **0508605951**,
 ел. адреса: sasha.berlach@gmail.com
 Дні занять (<http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>)

III. Опис освітнього компонента

Предметом вивчення освітнього компонента «Основи іконопису» є розширення знань та понять з храмової культури, Богослов'я ікони, іконології та іконографії. Студент здобуде практичні навички класичного письма ікони, вміння на базі існуючих класичних ікон створити власну інтерпретацію того чи іншого твору.

Вивчення технік і технологій виконання має будуватись на невід'ємному зв'язку всіх елементів зображувальної мови: композиції, тонових, кольорових, пластичних, просторових співвідношень. Вся система навчання повинна сприяти розвитку образного і абстрактного мислення студентів, вихованню творчого професіонала в галузі.

Основою викладання дисципліни є техніко-технологічні особливості іконопису відповідно до матеріалів. Кожне наступне завдання ускладнюється по зростаючій за методом послідовного засвоєння закономірностей системи навчання.

Цей курс використовуватиме поєднання лекційних, лабораторних занять, консультацій і самостійної роботи.

1. Пререквізити : композиція, рисунок, живопис, теорія академічного рисунку і пластична анатомія, теорія кольору, монументальний живопис, історія образотворчого мистецтва.

2. Постреквізити: теорія і практика реставрації творів мистецтва, бакалаврська кваліфікаційна робота

3. Мета дисципліни – отримання студентами теоретичних і практичних навичок у створення витворів сакрального мистецтва, зокрема –іконопису.

Завданням дисципліни є засвоєння системи відповідних знань у галузі:

- прищепити студентам повагу до духовної культури людства, навчити їх чемному ставленню до духовного спадку свого народу, дати студентами основи технік і технологій створення ікон, ази іконографії.

- вивчити історію розвитку іконопису в контексті зміни стилів, зокрема в архітектурі (сакральної, світської);

- аналізувати стилістичні та типологічні ознаки основних періодів історії розвитку іконопису;

- розширити знання та поняття з храмової культури, Богослов'я ікони, іконології;

- володіти базовими знаннями історії та богослов'я ікони і особливостями творення ікони із вираховуванням усталених канонічних вимог. Володіти технологією класичного темперного іконопису.

- раціонально використовувати техніко-технологічні знання у проектній та виробничій практиці;

- уміти застосовувати специфічні прийоми виготовлення класичних ікон (конструктивно-композиційні, колористичні, техніко-технологічні) у практиці;

- добре володіти основами художньо-образної мови та виражальними можливостями відповідних матеріалів, різними видами художніх технік та технологій;

- застосовувати набуті знання у власних дослідженнях, творчих пошуках.

Для фахового знання в області сакрального мистецтва студентам необхідно вивчити та усвідомити усі аспекти даного предмету, професійно володіти теоретичними та практичними знаннями, основними вміннями і навиками щодо створення класичної ікони та створювати інтерпретацію образу.

4. Результати навчання(компетентності) :

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких компетентностей:

ЗК 5. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

СК 4. Здатність оволодівати різними техніками та технологіями роботи у відповідних матеріалах.

СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми від студентів очікуються такі програмні результати навчання:

ПР 04. Орієнтуватися в розмаїтті сучасних програмних та апаратних засобів, використовувати знання і навички

ПР 11. Визначати мету, завдання та етапи мистецької, реставраційної та дослідницької діяльності, сприяти оптимальним соціально-психологічним умовам для якісного виконання роботи.

ПР 18. Популяризувати надбання національної та всесвітньої культурної спадщини, а також сприяти проявам патріотизму, національного самоусвідомлення та етнокультурної самоідентифікації.

ПР 19. Формувати екологічну свідомість і культуру особистості, застосовувати екологічні принципи в житті та професійній діяльності.

5. Структура освітнього компонента.

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Лабораторні	Сам. роб.	Конс	*Форма контролю/ Бали
Модуль 1. Змістовий модуль 1. Богословське розуміння і значення ікони.						
Тема 1. Стильові особливості іконопису. Ікони Христа, Богородиці, Ангелів та інші святих.	19	4		10	5	ДС/2
Тема 2. Техніка, матеріали і прийоми письма ікони.	14	4		10		ДС/2
Тема 3. Давньоруський шрифт	4	2		2		ДС/2
Разом за змістовим модулем 1.	37	10		22	5	
Змістовий модуль 2. Технологія класичного письма ікони.						
Тема 1. Підготовка малярських основ (дошка).	20		10	10		ІРС/24
Тема 2. Рисунок в іконописі. Шрифт.	28		18	10		
Тема 2. Технологічні особливості іконопису відповідно до матеріалів. Прийоми письма класичної ікони.	65		40	20	5	ІРС/10
Разом за змістовим модулем 2	113		68	40	5	ІРС/40
Види підсумкових робіт						Бал
Модуль 1. Модульна контрольна робота 1						МКР 6
Модуль 2. Модульна контрольна робота 2						54
Інше (вказати)						
Всього годин/балів	150	10	68	62	10	100

*Форма контролю: ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР – модульна контрольна робота.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Самостійна та творча робота студентів має на меті засвоєння умінь та навиків в роботі з навчальними матеріалами, поглиблення та розширення набутих знань та творчого пошуку, сприяє краще організувати свій навчальний та творчий час, працювати з літературою та з сучасною інформаційною технологією, дисциплінує розум, творче мислення, відпрацьовує вміння формувати свої творчі думки, сприяє краще засвоїти навиків та майстерність у живописі. Надає можливість отримувати найновішу інформацію в образотворчому мистецтві.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Богословське розуміння і значення ікони.		
1.	Тема 1. Сильові особливості іконопису. Ікони Христа, Богородиці, Ангелів та інші святих.	10
2.	Тема 2. Техніка, матеріали і прийоми письма ікони.	10
3.	Тема 3. Давньоруський шрифт	2
	Разом за змістовим модулем 1.	22
Змістовий модуль 2. Технологія класичного письма ікони.		
4.	Тема 1. Підготовка малярських основ (дошка).	10
5.	Тема 2. Рисунок в іконописі. Шрифт.	10
6.	Тема 3. Технологічні особливості іконопису відповідно до матеріалів. прийоми письма класичної ікони.	20
	Разом за змістовим модулем 2.	62
Всього годин		62

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента (*щодо відвідування занять,*)

Відвідування занять студентами є обов'язковими, допускаються пропуски занять з поважних причин (хвороба студента, сімейні обставини).

Теми пропущених занять повинні бути відпрацьовані студентом самостійно і здані викладачу.

Виконання практичних завдань повинно бути повністю самостійним. Очікується, що студенти будуть дотримуватись етичних норм та не допускати обману та плагіату. Обман та плагіат включають подання робіт, які не є особистими розробками, копіювання чужих ідей без відповідного цитування. За наявності плагіату – робота оцінюється на 50% нижче, за повторне використання плагіату – студент не допускається до сесії; за несвоєчасне виконання поставленого завдання оцінка знижується на 10%. Виконання картонів, проектів, ескізів для закріплення знань, умінь і навичок є обов'язковим. Додаткова кількість якісно виконаних

ескізів, картонів під час самостійної роботи впливає на оцінювання на користь студента. Всі опрацьовані теми поточного і підсумкового контролю, а також самостійна робота оприлюднюються на перегляд та оцінюються.

Політика щодо дедлайнів(крайній термін) та перескладання. Здача екзамена проводиться в терміни визначені деканатом. Студенти які не з'явилися на здачу екзамена, з поважних причин, дозволяється перездача в другий термін встановлений деканатом. Крайній термін - дозволяється деканатом тільки в присутності комісії з трьох чоловік включаючи викладача який вів заняття.

Політика щодо академічної доброчесності.

Студенту необхідно дотримуватися морально-етичних правил: не пропускати аудиторних занять (у разі пропуску – причину підтвердити документально) не привласнювати чужу інтелектуальну працю; у разі цитування наукових праць, методичних розробок, результатів досліджень, таблиць, та ін., необхідно вказувати посилання на першоджерело. У творчих, дослідницьких, методичних роботах, при виконанні самостійної роботи, слід аргументовано доводити і висловлювати власну думку, спираючись на знання та уміння, здобуті у процесі навчання у ЗВО.

Неформальна освіта при викладанні дисципліни.

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до **2022 ПОЛОЖЕННЯ про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки** За умови підтвердження, що зміст майстер-класів (семінарів, курсів тощо) відповідає тематичному курсу, сертифікати участі в них (або інші підтвердуючі документи) будуть достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

V. Підсумковий контроль

Формою семестрового контролю з освітнього компонента «Основи іконопису» є екзамен. Розподіл балів, що присвоюються студентам з навчальної дисципліни є сумою балів за виконання практичних завдань, самостійну роботу та підсумковий контроль (МКР). Впродовж семестру студент за виконання завдань поточного контролю і самостійної роботи отримує – 40 балів. Підсумковий контроль здійснюється у формі модульних контрольних робіт. Модульні контрольні роботи - це творчі практичні роботи за темами змістових модулів, за кожною з яких студент може отримати максимально 60 балів. Термін здачі модульних контрольних робіт оприлюднюється на початку семестру. До здачі підсумкової модульної контрольної роботи допускаються студенти, які здали усі поточні завдання даного змістового модуля.

У випадку не задовільної підсумкової оцінки, або за бажанням підвищити рейтинг, студент може добрати бали, виконавши певний вид робіт (наприклад, перездати якусь тему, додатково виконати картон, або роботу в іншій техніці з дотриманням технологічної карти відповідно до теми, яка вивчається). В іншому випадку студент здає екзамен (практична робота) і бали за модульні контрольні роботи анулюються. На іспит виносяться основні практичні питання, типові та комплексні завдання, відповідно тем змістових модулів.

Приклад завдання для практичної роботи в разі перескладання іспиту: Техніко-технологічні особливості класичної ікони. Виготовлення картонів. Письмо лика. Темперний живопис.

При оцінюванні враховується розуміння принципів створення композиції, вміння грамотно використовувати конструктивні, колористичні та техніко-технологічні особливості, володіння технікою. Максимальна оцінка – 60 балів.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

ПОТОЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 40 бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
36-40	<p><i>“Відмінно”</i> – заслуговує студент, що має міцні, ґрунтовні теоретичні знання, які застосовує на практиці. Студент досконало володіє теоретичним матеріалом, самостійно поповнює свої знання, розуміє та відповідно застосовує поняття й терміни, дотримується методичної послідовності виконання зображення, самостійно аналізує та komponує зображення в картоні, досконало розуміє та застосовує на практиці основні характеристики кольорів (яскравість, насиченість, тон), добре орієнтується в колірній палітрі, охайно та у відведений час виконує завдання.</p>
30-35	<p><i>“Дуже добре”</i> – заслуговує студент, що має ґрунтовні теоретичні та практичні знання, але має стандартне мислення. Студент добре володіє теоретичним матеріалом, розуміє та відповідно застосовує поняття й терміни, дотримується методичної послідовності виконання завдання (технологічні карти), аналізує та відповідно komponує зображення в аркуші, добре розуміє та застосовує на практиці основні характеристики кольорів (яскравість, насиченість, тон), добре орієнтується в колірній палітрі, охайно та у відведений час виконує завдання.</p> <p>Практичні роботи відповідають обраній темі, з незначними технічними недоліками.</p>
25-29	<p><i>“добре”</i> – заслуговує студент, що має належні теоретичні та практичні знання, але має стандартне мислення. Студент не завжди орієнтується в теоретичному матеріалі, не завжди впевнено та відповідно застосовує поняття та терміни, дотримується технологічних прийомів виконання завдання під керівництвом викладача, аналізує та відповідно komponує</p>

	зображення в аркуші під керівництвом викладача, допускає помилки в конструктивному, колірному рішеннях, але розуміє та застосовує на практиці основні характеристики кольорів (яскравість, насиченість, тон), добре орієнтується в колірній палітрі, допускаючи не значних помилок, виконує завдання у відведений час.
24-15	«задовільно» - заслуговує студент, що може продемонструвати теоретичні та практичні знання. Студент не орієнтується в теоретичному матеріалі, не впевнено та не завжди відповідно застосовує поняття та терміни, не дотримується техніко-технологічної послідовності виконання завдання, не вдало komponує зображення в аркуші, недостатньо орієнтується в колірній палітрі та допускається значних помилок у проектній діяльності, роботі над картонами, не охайно, зі значним запізненням виконує завдання.
14-10-	«достатньо» - заслуговує студент, що має слабкі теоретичні та практичні знання. Студент слабо орієнтується в теоретичному матеріалі, не впевнено та не завжди відповідно застосовує поняття та терміни, дотримується методичної послідовності виконання завдання під керівництвом викладача, не завжди вірно розуміє та застосовує на практиці основні характеристики кольорів (яскравість, насиченість, тон), допускаючи не значні помилки, орієнтується в колірній палітрі опосередковано, допускається значних помилок у техніко-технологічній послідовності виконання завдання, невчасно виконує завдання.
0-9	«Не задовільно» - заслуговує студент, що має дуже слабкі теоретичні та практичні знання. Студент взагалі не орієнтується в теоретичному матеріалі, не впевнено та не завжди відповідно застосовує поняття та терміни, не дотримується конструктивної та техніко-технологічної послідовності виконання завдання. Відсутні елементарні поняття технології виконання завдання.

ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 60 бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою
54-60	«Відмінно» – творча робота технічно бездоганна, включає творчий підхід у композиційному і тональному трактуванні.
45-53	«Дуже добре» - творча робота відповідає обраній темі, технічна, з незначними недоліками.
35-44	«Добре» – Творча робота відповідає обраній темі, технічна, з недоліками.

25-34	«Задовільно» – заслуговує творча робота, що може продемонструвати теоретичні та практичні знання виконавця, але відповідає обраній темі та виконана не охайно із значною кількістю помилок.
20-24	«Достатньо» - у роботі упущена суттєва сторона питання, необхідна допомога викладача, неточне розуміння змісту і значення термінів і понять, недостатнє використання їх у відповіді. Творча робота виконана на недостатньому художньому рівні. Технічно недосконала.
1-19	«Незадовільно» з можливістю повторного складання. Відсутнє розуміння тематики, невміння охарактеризувати суттєві сторони розв'язання завдання, студент не може пояснити приклади наведені викладачем. Практична частина не виконана. Відсутні елементарні поняття технології виконання .

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Берлач О. П. “Малярські техніки, методи і прийоми в станковому живописі”. Методичні рекомендації для студентів спеціальності 6.020200 “Образотворче мистецтво”. Луцьк, 2011. 68 с.
2. Берлач О. П. Засоби зображення предметів в перспективі: методичні рекомендації до виконання завдань самостійної роботи з курсу «Перспектива в образотворчому мистецтві». Луцьк, 2017. 12с.
3. Берлач О. Іконографія як візуальне джерело інформації на прикладі фондової збірки музею Волинської ікони. International scientific innovations in human life: матеріали XII міжнародної науково-практичної конференції (8-10 червня). Манчестер. 2022. С. 625-629.
4. Берлач Олександр, Тетяна Галькун. Технологічні особливості матеріалів: живопис, реставрація. Методичні рекомендації для студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». Луцьк: Волинська обласна друкарня, 2022. -30 с.
5. Берлач Олександр . Дослідження й атрибуція зразків пізнього середньовіччя та нової доби фондової збірки Музею Волинської ікони. Актуальні питання гуманітарних наук. Дрогобич, 2021. Вип. 46. Том 1. С. 51-57.
6. Берлач О. П. Народна течія в іконописі Волині XVII ст. на прикладі ікони "Різдво христове"/ Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв . Мистецтвознавство. Архитектура. 2013. № 1. С. 61-64.
7. Берлач О. П. Ілюстративний матеріал до індивідуальних завдань з курсу «Основи іконографії»: методичні рекомендації. Луцьк . 2017. 13 с.
8. Волинська ікона: Питання історії вивчення, дослідження та реставрації. Луцьк. 1994. 86 с.
9. Волинська ікона: дослідження та реставрація. Луцьк: Волинські старожитності. 2012. 238 с.
10. Волинська ікона: дослідження та реставрація. Луцьк: Пульс. 2009. 240 с.
11. Пам'ятки сакрального мистецтва Волині. Луцьк: Надстир'я. 2001. 172с.

12. Єлісеєва Т., Ковальчук Є. Волинська ікона: дослідження та реставрація. Науковий збірник. Випуск 28. Матеріали XXVIII міжнародної наукової конференції, м. Луцьк, 21–22 жовтня 2021 року. Луцьк, 2021. 146 с.
13. Жердзицький В. Є. Живопис. Техніка і технологія: навчальний посібник. Х. : Колорит, 2006. 327 с.
14. Креховецький Я. Богослов'я та духовність ікони. Л. Свічадо. 2005. 196 с.
15. Лесик-Бондарук О. О. Берлач О. П. До питання аналізу діяльності народних зодчих та малярів Волині. Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, 2020, № 2 (263-264). 37 - 46.
16. Прокопович Т.А. Основи кольорознавства. Луцьк. ВНУ ім.Лесі Українки. 2022. 124 с.
17. Розвиток іконопису в Україні. –Електронний ресурс. –Режим доступу: <http://www.myasnikov.net/books/pdf/Ikonopis.pdf>
18. Степовик Д. Ікони козацької доби. Укр. культура. 2000. No 2-12. С.39-41.
19. Тарасенко О. Молитва іконописця. Укр. культура. 2000.No 1. С.22-23.
20. Тищенко О. Історія декоративно–прикладного мистецтва України (XIII– XVIII). К.: Либідь, 1992.